

Γ' ΤΑΞΗ ΓΕΝ. ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

A.1.1. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α) Συνθήκη ειρήνης της Φρανκφούρτης
- β) Νοεμβριανά
- γ) Η δίκη της Νυρεμβέργης

(Μονάδες 15)

A.1.2. Κάνετε την αντιστοίχιση των αναφερομένων στις δύο στήλες:

1. Ανακήρυξη της αβασίλευτης δημοκρατίας στην Ελλάδα	α. 1989
2. Σύμβαση των Στενών	β. 1878
3. Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου	γ. 1924
4. Σύμφωνο Μολότωφ – Ρίμπεντροπ	δ. 1841
5. Πτώση του Τείχους του Βερολίνου	ε. 1942

(Μονάδες 10)

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Οι δύο συνθήκες που συνδέθηκαν με τον Ελευθέριο Βενιζέλο ήταν των Σεβρών και της Λοζάνης. Αφού καταγράψετε το περιεχόμενό τους, (Μονάδες 8) συγκρίνετέ τις ως προς τα θέματα που αφορούσαν την Ελλάδα. (Μονάδες 5)

- A.2.2.** α) Πώς και γιατί η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα μετεξελίχθηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση; (Μονάδες 6)
- β) Η σημασία της συγκρότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Μονάδες 6)

ΟΜΑΔΑ Β

ΘΕΜΑ Β1

Με βάση τα ακόλουθα παραθέματα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να προσδιορίσετε το χαρακτήρα της Επανάστασης των Ελλήνων το 1821. (Μονάδες 25)

Κείμενο Α'

Το ζήτημα περιπλεκόταν ακόμα πιο πολύ από τον ειδικό και πολύπλοκο χαρακτήρα του ελληνικού κινήματος. Βέβαια, ήταν ένα κίνημα εθνικό αλλά και κίνημα ενός χριστιανικού λαού ενάντια στον μουσουλμάνο κατακτητή, του οποίου δεν ήταν εύκολο να υποστηριχθεί η νομιμότητα. Τέλος, ήταν κίνημα ενός λαού που σ' εκείνη τη ρομαντική εποχή και μόνο το άκουσμα του ονόματός του είχε τόση δύναμη υποβλητική που ξεσήκωσε ομόφωνη την παγκόσμια κοινή γνώμη, την οποία οι κυβερνήσεις, ακόμα και οι πιο απόλυταρχικές, έπρεπε να υπολογίζουν. Οι φιλελεύθεροι όλων των χωρών, εκείνοι που πρώτοι ξεσήκωσαν αυτό το φιλελληνικό ρεύμα, πρόβαλλαν κυρίως τον εθνικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα του κινήματος. Ο αγώνας των Ελλήνων ήταν και δικός τους αγώνας και έπαιρνε χαρακτήρα εκδίκησης ενάντια στις αντιδραστικές δυνάμεις που είχαν καταστείλει τα ευρωπαϊκά απελευθερωτικά κινήματα. Οι άνθρωποι των γραμμάτων πάλι ονειρεύονταν την ανάσταση της κλασικής Ελλάδας, ενώ οι συντηρητικοί και οι βασιλόφρονες, που βλέπανε πίσω απ' την ελληνική εξέγερση τις ραδιουργίες των φιλελευθέρων, απέφευγαν αρχικά να πάρουν τη θέση ή παρέμεναν εχθρικοί. Τελικά όμως, η ελληνική υπόθεση κέρδισε ένα μεγάλο τμήμα τους, προτάσσοντας τον χριστιανικό χαρακτήρα του κινήματος, χωρίς ωστόσο και να εγκαταλείψουν την πολεμική τους ενάντια στους φιλελεύθερους. Έτσι, η ελληνική υπόθεση αποτελούσε ένα θέμα εσωτερικής διαμάχης ανάμεσα στις ανταγωνιζόμενες κοινωνικές δυνάμεις των χωρών της Ευρώπης.

Νίκος Σβορώνος, *Ανάλεκτα νεοελληνικής ιστορίας*. Εκδ. Θεμέλιο (4)1995, σ.232-233.

Κείμενο Β'

Επιστολή Αδ. Κοραή προς Αλ. Υψηλάντη 20/6/1821

[...] ο λόγος είναι για την οικοδόμηση νέου πολιτεύματος, θεμελιωμένου στην ευνομία [...] και παλαιοί και νέοι φιλόσοφοι όλοι συμφωνούν ότι βάση της πολιτείας είναι η ευνομία. Συμφωνούν ακόμα και σε τούτο: ότι η ευνομία δεν μπορεί να στερεωθεί χωρίς ισονομία, στην οποία όλοι χωρίς εξαίρεση να κυβερνώνται από τους ίδιους νόμους, όλοι επίσης να τιμωρούνται, όταν τους παραβαίνουν, και όλοι να παίρνουν τις ίδιες αμοιβές και ωφέλειες από αυτούς (τους νόμους). Καθώς καθένας συνεργάζεται για το κοινό συμφέρον, η λέξη “προνόμιο” ταραξεί όσους το ακούν ως πολιτική βλασφημία. [...] Όλοι επιδιώκουν την ευδαιμονία και η ίδια επιθυμία ξεσήκωσε και τους Γραικούς (τους Έλληνες) κατά του άγριου τυράννου, ο οποίος είχε εξορίσει από την Ελλάδα όλα τα μέσα της ευδαιμονίας.

Ελεύθερα διασκευασμένο κείμενο από το βιβλίο : Π. Μ. Κοντογιάννη, “Επιστολαί ανέκδοτοι Κοραή και προς Κοραήν”, *Περιοδικό Χιακά Χρονικά*, τ.5, σελ. 31-39.

ΘΕΜΑ Β2

Αξιολογώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τα στοιχεία των παραθεμάτων αναλύστε:

- α) τις οικονομικοκοινωνικές επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 1929 **(Μονάδες 14)** και
 β) τις πολιτικές επιπτώσεις της στην Ευρώπη και στην Αμερική. **(Μονάδες 11)**

Κείμενο Α

Αν και σε διαφορετικό βαθμό η κρίση θα πλήξει κοινωνικά κάθε ομάδα και κάθε χώρα της Ευρώπης. Οι αγρότες υποφέρουν περισσότερο στις σιτοπαραγωγικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπου η πτώση των πωλήσεων και η μείωση των καλλιεργειών χειροτερεύουν τη θέση των αγρεργατών και επισπεύδουν την πτώχευση των μεγάλων γαιοκτημόνων. Οι μισθωτοί στον τομέα του εμπορίου και της βιομηχανίας πλήττονται από την κάμψη των μισθών, τον περιορισμό των ωρών εργασίας και ιδίως από την ανεργία. Στις χώρες με μεγάλο αριθμό ξένων μεταναστών, όπως η Γαλλία (3 εκατομμύρια ή 7% του πληθυσμού στα 1931), η οργή των εργατών διοχετεύεται συχνά σ' αυτούς, τους εσωτερικούς εχθρούς, που «είχαν έρθει να πάρουν τη δουλειά των ντόπιων» και να μεταδώσουν «ανατρεπτικές ιδέες». Τέλος οι μεσαίες τάξεις πλήττονται από τις υποτιμήσεις (εισοδηματίες), τις πτωχεύσεις και το μαρασμό του λιανικού εμπορίου (χειροτέχνες και μαγαζάτορες, έρμια του ανταγωνισμού των μεγάλων επιχειρήσεων), ή ακόμη τα αντιπληθωριστικά μέτρα (δημόσιοι υπάλληλοι) που παίρνουν ορισμένες κυβερνήσεις, για να αναχαιτίσουν την κρίση. Πάμπολλοι είναι στις κοινωνικές αυτές κατηγορίες όσοι ρίχνουν το φταίξιμο για την κρίση και την αποτυχία των διαφόρων θεραπειών της στην αδυναμία του φιλελεύθερου δημοκρατικού καθεστώτος.

S. Bernstein – P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης, Διάσπαση και ανοικοδόμηση της Ευρώπης από το 1919 έως σήμερα*, τ.3, Εκδ. Αλεξάνδρεια . Αθήνα 1997 , σ. 68-69.

Κείμενο Β

Ο αμερικανικός καπιταλισμός αναδιοργανώνεται το 1929, οι επιχειρήσεις των οποίων η παραγωγή υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο δολάρια χρησιμοποιούν το 58% του εργατικού δυναμικού έναντι 36% που χρησιμοποιούσαν το 1914 και πραγματοποιούν το 70% της παραγωγής έναντι 49% το 1914.... Πρόκειται για ένα νέο φαινόμενο βιομηχανικής συγκέντρωσης, πολύ πιο σημαντικό από εκείνο που χαρακτήριζε τον ώριμο καπιταλισμό μετά το 1880. Αυτή η συγκέντρωση που γίνεται κυρίως σε σύγχρονους τομείς πραγματοποιείται με την επέκταση ή τη συνεργασία επιχειρήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Στην αυτοκινητοβιομηχανία ο Φορντ δημιουργεί θυγατρικές επιχειρήσεις στον Καναδά (1904), στην Αγγλία (1911), στη Γαλλία (1929), στη Γερμανία (1932). Μετά το 1929 η Τζάνεραλ Μότορς απορροφά την αγγλική Βώξολ και τη γερμανική Όπελ.

Ζαν Λεφέβρ-Ζαν Ζώρζ, *Η σύγχρονη εποχή, αναδημοσίευση από το: Σκουλάτου, Δημακοπούλου, Κόντη, Ιστορία νεότερη και σύγχρονη, γ' λυκείου, τεύχος β, ΟΕΔΒ 2002, σ. 165.*

Γ' ΤΑΞΗ ΓΕΝ. ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α'

ΘΕΜΑ Α1

- A.1.1. α)** Μετά το τέλος του Γαλλοπρωσικού πολέμου «το επαναστατημένο και πολιορκημένο ... γηραιάς ηπείρου». Σχολ. Βιβλίο, σελ. 49.
- β)** Κατά τη διάρκεια του εθνικού διχασμού «η απουσία ομοφωνίας μεταξύ των συμμάχων...εκθρόνισή του», σχολ. Βιβλίο, σελ. 84,
- γ)** η ομότιτλη παράγραφος: «Η δίκη της Νυρεμβέργης», σχολ. Βιβλίο, σελ. 129.

- A.1.2. 1.** – γ
 2. – δ
 3. – β
 4. – ε
 5. – α

ΘΕΜΑ Α2

- A.2.1.** Εισαγωγικά μπορούμε να επισημάνουμε ότι η συνθήκη των Σεβρών είναι μία από τις συνθήκες του α' παγκοσμίου πολέμου, ενώ η συνθήκη της Λοζάνης, καθώς και η σχετική σύμβαση, υπογράφηκε μετά το τέλος του Μικρασιατικού πολέμου και μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. (Είναι αλήθεια ότι το σχολικό βιβλίο δεν χρησιμοποιεί αυτή την παγιωμένη ορολογία για τα «Μικρασιατικά», αφού μιλάει για «ελληνοτουρκικό πόλεμο». Κατανοητή η αντίστοιχη καταγραφή των μαθητών, ανάλογα με τις γνώσεις και την άποψή τους.) Πάντως σε σχέση με τα αποσπάσματα του βιβλίου, για το περιεχόμενο της συνθήκης των Σεβρών: βλ. σελ. 85, συνθήκη Λοζάνης «Αντίπαλος της Ελλάδας ... Πατριαρχείου», σελ. 93.
 Σύγκριση γίνεται από το βιβλίο στην τελευταία παράγραφο της, σελ. 93.

- A.2.2. α)** Εισαγωγικά στοιχεία από τη σύσταση των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, αναλυτικά ό, τι καταγράφεται από «το 1954 απέτυχε... πολιτική ενότητα», σελ. 155.
- β)** κεφ. «Η ευρωπαϊκή Ένωση», σελ. 156.

ΟΜΑΔΑ Β'

ΘΕΜΑ Β1

Η απάντηση στο ερώτημα δίδεται στο σχολικό βιβλίο σελ. 16 στο κεφάλαιο “ο χαρακτήρας της ελληνικής επανάστασης”. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να συνδυασθούν με όσα καταγράφονται στα παραθέματα που δόθηκαν.

Η ακόλουθη απάντηση είναι ενδεικτική.

Παρά τον πολύπλοκο χαρακτήρα της, η Επανάσταση του 1821, ήταν αναμφίβολα προϊόν εθνικού κινήματος και αποσκοπούσε, όπως και τα αντίστοιχα κινήματα της Ευρώπης και της Αμερικής, στην απελευθέρωση του ελληνικού έθνους. Οι Έλληνες εναντιώθηκαν στο Μουσουλμάνο κατακτητή και προέβαλαν το δικαίωμά τους να διεκδικήσουν την απελευθέρωση του έθνους από την εξουσία και την κυριαρχία των Τούρκων. Εξάλλου, από τα κυριότερα συστατικά στοιχεία του ελληνικού εθνικού κινήματος ήταν η καταγγελία της τουρκικής κυριαρχίας ως παράνομης και της εξουσίας του Οθωμανού σουλτάνου ως αυθαίρετης. Οι φιλελεύθεροι όλων των κρατών προέβαλαν, επίσης, το ελληνικό κίνημα κυρίως ως κίνημα εθνικής απελευθέρωσης, το οποίο ταυτόχρονα συνδεόταν και με το δικό τους αγώνα ενάντια στις ευρωπαϊκές εκείνες δυνάμεις που επεδίωκαν την καταστολή κάθε απελευθερωτικού κινήματος. Παράλληλα, η προβολή των Ελλήνων της εποχής ως απογόνων των αρχαίων Ελλήνων και κληρονόμων του αρχαιοελληνικού πολιτισμού έβρισκε απήχηση στην παγκόσμια κοινή γνώμη, ενώ οι διανοούμενοι της εποχής οραματίζονταν την αναγέννηση του αρχαίου ελληνικού πνεύματος. Ακόμα και μια μερίδα των συντηρητικών στοιχείων, εχθρών του φιλελευθερισμού, αντιμετώπισε θετικά το ελληνικό κίνημα, προτάσσοντας τον χριστιανικό του χαρακτήρα.

Όμως η Επανάσταση των Ελλήνων το 1821, που εξασφάλισε στο έθνος, ύστερα από πολλούς αιώνες υποταγής σε ξένους κυριάρχους, ανεξάρτητη εθνική εστία, δεν ήταν μόνο προϊόν εθνικού κινήματος αλλά και πολιτικού.

Το ελληνικό εθνικό και πολιτικό κίνημα αποσκοπούσε όχι απλώς στην απελευθέρωση, στη συγκρότηση ενός ανεξάρτητου εθνικού κράτους, αλλά και στη σύσταση αντιπροσωπευτικής και ευνομούμενης πολιτείας, στη βάση της εθνικής αυτοδιάθεσης και της λαϊκής κυριαρχίας. Προς αυτήν την κατεύθυνση άλλωστε επιχειρηματολογεί και ο Αδ. Κοραής, ο οποίος καταδεικνύει ως αώτερο στόχο της Επανάστασης τη δημιουργία ενός ευνομούμενου πολιτεύματος, που θα εδράζεται στα στέρεα θεμέλια της ισονομίας. Στο πλαίσιο της θα τιμωρούνται ή θα επιβραβεύονται όλοι οι πολίτες ανάλογα με τις πράξεις τους. Επιδιωκόμενος δηλαδή στόχος, σύμφωνα με το συντάκτη της πηγής, είναι η πλήρης απαξίωση της έννοιας του πολιτικού προνομίου.

Το σχολικό εγχειρίδιο επισημαίνει πως ανάλογους στόχους είχαν και τα κινήματα στην Ιταλία, τη Γερμανία και την Αμερική, που διαμορφώθηκαν και εμφανίστηκαν υπό την επίδραση των πολιτικών μηνυμάτων που εκπορεύονταν από την επαναστατημένη Γαλλία. Με την άποψη αυτή φαίνεται να συνάδει και η εκτίμηση του Αδ. Κοραή, που αποφαινεται πως όλες οι επαναστατικές προσπάθειες που έλαβαν ή εξακολουθούσαν να λαμβάνουν χώρα στην εποχή του, σκόπευαν στη δημιουργία της «ευδαίμονος» πολιτείας, της ευνομούμενης δηλαδή πολιτείας. Αυτό θεωρεί ότι είναι και το βασικό κίνητρο της εξέγερσης των Ελλήνων κατά των Οθωμανών, που ευθύνονταν για τη απώλεια της ελληνικής «ευδαιμονίας», (= ευημερίας).

ΘΕΜΑ Β2

Η οικονομική κρίση του 1929 επηρέασε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.

- α) Οι οικονομικοκοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης καταγράφονται στο σχολικό βιβλίο σελ. 104, “Η εκδήλωση και οι συνέπειες της κρίσης (1929-1932), 1η παράγραφος έως “...μόνο στη Γερμανία”.

Σε κοινωνικό επίπεδο οι συνέπειες της κρίσης υπήρξαν δραματικές. Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραθέματος Α (Beinstein –Milza), όλες οι κοινωνικές τάξεις αγρότες, αστοί, έμποροι επηρεάστηκαν βαθύτατα. Οι αγρότες κυρίως στις «σιτοπαραγωγικές» χώρες της Ανατολικής Ευρώπης αντιμετώπισαν προβλήματα με την πτώση των πωλήσεων των προϊόντων τους, οι καλλιέργειες μειώνονται αισθητά ως εκ τούτου τα αγροτικά χέρια είναι λιγότερα και οι μεγάλοι γαιοκτήμονες πτωχέουν. Η οικονομική κρίση έπληξε επίσης το εμπόριο και τη βιομηχανία, λόγω της μείωσης των μισθών, αλλά και επειδή περιορίστηκε το ωράριο εργασίας και η ανεργία κάλυψε. Θύματα της οργής των πολιτών θεωρήθηκαν συχνά οι μετανάστες σε χώρες όπως η Γαλλία, οι οποίοι μάλιστα θεωρούνταν από τους ντόπιους υπαίτιοι της ανεργίας και της διάδοσης επαναστατικών ιδεών. Από την οικονομική κρίση δεν ξέφυγαν ούτε οι μεσαίες τάξεις, στις οποίες δημιουργούσαν προβλήματα οι υποτιμήσεις των νομισμάτων, το κλείσιμο των επιχειρήσεων και η κάμψη του εμπορίου λιανικών πωλήσεων, καθώς οι μικρέμποροι και οι μικροτεχνίτες επηρεάζονταν δραματικά από τις επιλογές των μεγάλων επιχειρηματιών. Ακόμη τα μέτρα για την αναχαίτιση του πληθωρισμού επηρέαζαν τους δημοσίους υπαλλήλους, επομένως και όλες τις κοινωνικές τάξεις.

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης παρατηρήθηκε το φαινόμενο της βιομηχανικής συγκέντρωσης με αφετηρία την ήπειρο της Αμερικής και κατ' επέκταση της Ευρώπης. Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραθέματος Β (Ζαν Λεφέβρ) διαπιστώνουμε ότι πραγματοποιήθηκε συνεργασία ή επέκταση επιχειρήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, πιο εκτεταμένη από κάθε άλλη προηγούμενη περίοδο κρίσης. (Στο κείμενο γίνεται σύγκριση με όσα συνέβησαν κατά την περίοδο του 1880). Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αυτοκινητοβιομηχανία Φορντ, η οποία δημιούργησε θυγατρικές επιχειρήσεις στον Καναδά (1904), στην Αγγλία (1911), στη Γαλλία (1919), στη Γερμανία (1932). Μετά το 1929 αναφέρεται ότι η γερμανική εταιρεία Όπελ και η αγγλική Βωξολ απορροφήθηκαν από τη Τζάνεραλ Μότορς. Επιπροσθέτως ένα άλλο χαρακτηριστικό της αναδιοργάνωσης του αμερικάνικου καπιταλισμού είναι ότι οι μεγάλες κερδοφόρες επιχειρήσεις αύξησαν την παραγωγή τους, αφού πραγματοποιούσαν το 70% της παραγωγής το 1929 έναντι του 49% το 1914.

(Μπορεί να αναφερθεί ότι λύση εξόδου από την οικονομική κρίση θεωρήθηκε η ενίσχυση του κρατικού παρεμβατισμού, που εφαρμόστηκε αρχικά στην Αμερική με επιτυχία και έπειτα και στον υπόλοιπο κόσμο.)

- β) Οι επιπτώσεις του κραχ του 1929 σε πολιτικό επίπεδο υπήρξαν εξίσου σημαντικές με τις κοινωνικοοικονομικές. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Β παραθέματος για τα προβλήματα, που προέκυψαν θεωρήθηκε υπαίτιο το πολιτικό σύστημα που στηριζόταν στη δημοκρατία και στο φιλελευθερισμό. Αυτά επιβεβαιώνονται και από τα στοιχεία του σχολικού βιβλίου όπως προκύπτει από τη σελ. 104, τα στοιχεία της οποίας πρέπει να περιληφθούν στην απάντηση. βλ. “Ισχυρό υπήρξε το πλήγμα...εσωτερικής ιδεολογικής διαφοροποίησης”. Στις πολιτικές συνέπειες μπορεί να αναφερθεί επίσης ότι η κρίση και κυρίως τα επακόλουθά της επηρέασαν καθοριστικά την κατάρρευση της Κοινωνίας των Εθνών.

Συμπερασματικά, η οικονομική κρίση του 1929 αποτελεί τομή στην ιστορία του 20ου αι. Ανέτρεψε παγιωμένες δομές σε οικονομία, κοινωνία, πολιτική και έφερε στο προσκήνιο νέα δεδομένα για τον κλονισμένο πλέον φιλελευθερισμό.

ΟΕΦΕ
ΘΕΜΑΤΑ
2011